

Den politiska människan

An sitter de kvar, sida vid sida, Jacques Chirac och François Mitterand. Republikens premiärminister respektive president. Båda är de medvetna om att den som först avbryter det som vanligen kallas "cohabitation" tar stora risker. Det franska folket tycks ha vant sig vid och lärt sig uppskatta den tämligen bisarra blandningen av blått och rött i statsledningen.

Carhrine Naye: **Le Noir et le Rouge.**
Livre de Poche, Grasset et Fasquelle,
1984

Vore det nu så farligt för Chirac att bryta med Mitterand? Han är ju inte mer än människa och socialistpartiet samlar inte mer än ungefär 30 % av väljarna? Den som lättare vill kunna förstå bakgrunden till gaullistledarens tveksamhet rekommenderas varmt att ägna några timmar åt Catherine Nays "Le Noir et le Rouge". Undertiteln, "l'histoire d'une ambition", speglar mycket väl vad det är frågan om; en mans målmedvetna väg från den katolska internatskolan till Elyséepalatset, från katolsk konservatism till radikal och starkt marxistiskt färgad socialism.

Mitterand har en ungefär 40 år lång politisk karriär bakom sig. Han har funnits med i franska regeringar ända sedan de första åren efter andra världskriget. Presidenten har lyckats bygga upp ett nytt, starkt socialistparti och bli vänsterns förste statschef efter kriget. Kanske är han inget politiskt geni men väl en person mycket väl anpassad till de krav det politiska livet ställer. Jaques Chiracs motståndare är en mycket speciell figur. Inte bara för att han är avlägsen släkting till det engelska kungahuset och har en utpräg-

lad känsla för symbolik samt djupa kunskaper om var stora män är begravda.

Ideologiskt är Catherine Nays skildring fascinerande. Mitterand var troligen aldrig övertygad anhängare av de mer tveksamma "höger"-idéer blandade med inslag av fascism som florerade under 1930-talet, inte bara i Frankrike. Där emot stod han till höger och, liksom både Pétain och de Gaulle, tycks han ha reagerat mot samhällets förfall och den bristande respekt som visades traditionella värden och religion. En bekant från 30-talet beskriver François Mitterand som en alltför påstridig anhängare av monarkin. Sina valkampanjer bedrev Mitterand under 1940-talet under paroller som utan svårighet skulle ha kunnat accepteras av både Goldwater och Thatcher; lägre skatter, privatisering, ett starkare försvar och kamp mot kommunismen.

François Mitterand ingick i den grupp politiker som efter kriget fanns med i nästan alla regeringar. Hans ansvarsområden var bland annat koloniala frågor och justitiedepartementet. Det senare styrde han med fast hand samtidigt som han läste in sin egen jur kand. En blandning av ambition och ideologisk utveckling, samt en rejäl dos animositet gentemot Charles de Gaulle, fick Mitterand att börja sin vandring åt vänster. Hela tiden mån om sin värdighet och skicklig på att klättra till toppen först i det ena, sedan i det andra partiet.

I början och mitten av 1970-talet har Mitterand blivit ledare för socialistpartiet, kritiserar partikamraterna i Portugal för att de alltför hårt motsätter sig Moskva-kommunisternas strävanden, och ser Sovjet som en positiv kraft i världspolitiken. Klasskampen är högst reell och kommu-

nistpartiet en allierad. Resten är nutidsorientering; valsegern 1981, nationaliseringarna och den efterföljande helt-ompolitiken, "la politique de rigueur".

Presidenten kan sägas ha gjort både det borgerliga och det socialistiska Frankrike stora tjänster. Hans, inte bara men dock, insatser bidrog till att krossa kommunistpartiet som potentiell maktfaktor i fransk politik. De senaste valen har reducerat det Moskva-trogna partiet till en större sekt, knappast mer. Vänstern kan tacka bland andra Mitterrand för genombrottet 1981, nu har även de fått pröva på makten och härligheten. Resultatet blev inte det bästa, vissa av spåren förskräcker, men det gick och landet klarade maktskiftet.

François Mitterrand framstår som en ytterst kapabel politiker utrustad med en gudabenådad flexibilitet, bevisad inte minst just genom förmågan att överleva den franska politikens många skiftningar under så lång tid. Det är förståeligt om Chirac och andra pretenderer hyser respekt för motståndaren.

"Le Noir et le Rouge" följer Mitterrand från barndomen fram till de första åren som president. Han är dock på intet sätt den enda personlighet som passerar revy. Generalerna, de Gaulle liksom Pétain, och 1950- och 1960-talens politiker som

Pierre Mèndes-France och presidenterna Coty och Georges Pompidou är några av dem. Michel Rocard ägnas också ett visst intresse. Han betraktas av många som en möjlig framtida vänsterkandidat till presidentposten. Ofta nämns hans moderata profil som en av de egenskaper som talar till hans fördel. I maj 1968 var Mitterrand och de flesta politiker förbisprungna av studentrevoltens utveckling. Rocard, som ville undvika att bli lämnad vid vägkanten, föreslog att kvarterskommittéer skulle inrättas, efter känd kinesisk förebild. François Mitterrands förmåga att klara tvära kast tycks inte vara unik ens inom det egna partiet.

Catherine Nays bok speglar inte minst hur personcentrerad fransk politik är. Mindre än USA men betydligt mer än till exempel i Skandinavien. Partiapparaterna är, hittills med undantag för kommunisternas, relativt svaga och, speciellt under 1950-talet, partibyten inget ovanligt och därför inte heller lika misstänkt som hos oss.

Den franska författarinnan använder bör inte avskräcka någon trots att de vanliga skolkunskaperna inte sällan kommer till korta. Språkets utveckling har som tur är inte hållit jämna steg med det franska partimönstrets.